

2. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В ПРОЦЕСІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА: МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ

КАЛАБУХОВА С.В.

доктор економічних наук, професор,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана,
м.Київ, Україна

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ АНАЛІЗ ЯК ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ, СПРЯМОВАНА НА ОЦІНКУ ПЕРСПЕКТИВ ЗБЕРЕЖЕННЯ КАПІТАЛУ

Домінування неоінституційної доктрини, інтеграція до глобального бізнес-середовища зумовили запровадження в Україні моделі бухгалтерського обліку, в основі якої лежать міжнародні стандарти фінансової звітності, базовані на очікуваному відшкодуванні історичної собівартості та на концепції збереження номінального фінансового капіталу. Поява значного обсягу нової інформації та нових фінансових показників, потреба у якісній зміні методів та організації аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень користувачами фінансової звітності актуалізують проблеми розробки нової технології формування аналітичної інформації і моделювання аналітичних процедур.

Дослідження в історичному ракурсі результатів розробок представників різних облікових шкіл в частині аналізу фінансової інформації засвідчило різні аспекти розвитку цієї проблематики: аналіз оборотності ресурсів через залишки та обороти за бухгалтерськими рахунками; проведення безтекстового, табличного аналізу діяльності; застосування герменевтичного підходу до інтерпретації текстів бухгалтерських документів; побудова динамічних рядів статей фінансових звітів з метою аналізу; проведення комбінаторного аналізу та дослідження комбінаторних конфігурацій балансу; розкриття аспектів фінансової моделі фірми через аналіз балансу; застосування методів дедукції та порівняння в аналітичній роботі; обмеження аналізу інформації бухгалтерського обліку спеціальними звітними таблицями; базування аналізу господарської діяльності на принципах міжнародних стандартів бухгалтерського обліку; проведення аналізу оборотів за рахунками, що віддзеркалюють безперервний рух інвестованих в організацію коштів; аналіз фактів господарського життя через пояснення їх договірної природи, що впливає з обміну цінностями [1, с.10-11]. Стислу схему формування знань про аналіз, як інструмент інтерпретації облікової інформації, узагальнено на рис. 1.

Бухгалтерський аналіз визначено технологічним процесом генерування релевантної інформації, за допомогою якої уможлиблюється осмислення причинно-наслідкових змін в процесі еволюції створення доданої вартості суб'єктом господарювання та оцінка його перспектив у збереженні капіталу на базі грошового вимірника господарських фактів. Об'єктом бухгалтерського аналізу визнано процес трансформації ресурсів в продукти і результати, спрямований на досягнення цілей управління і створення доданої вартості. Предметом бухгалтерського аналізу визначено інформацію про фінансовий стан та результати діяльності, їх причинно-наслідкові взаємозв'язки між собою, та нефінансову інформацію про економічну поведінку суб'єкта господарювання в середовищі функціонування. Ключове завдання бухгалтерського аналізу сформульовано в ракурсі трансформації та ущільнення фінансової та нефінансової інформації про діяльність підприємства.

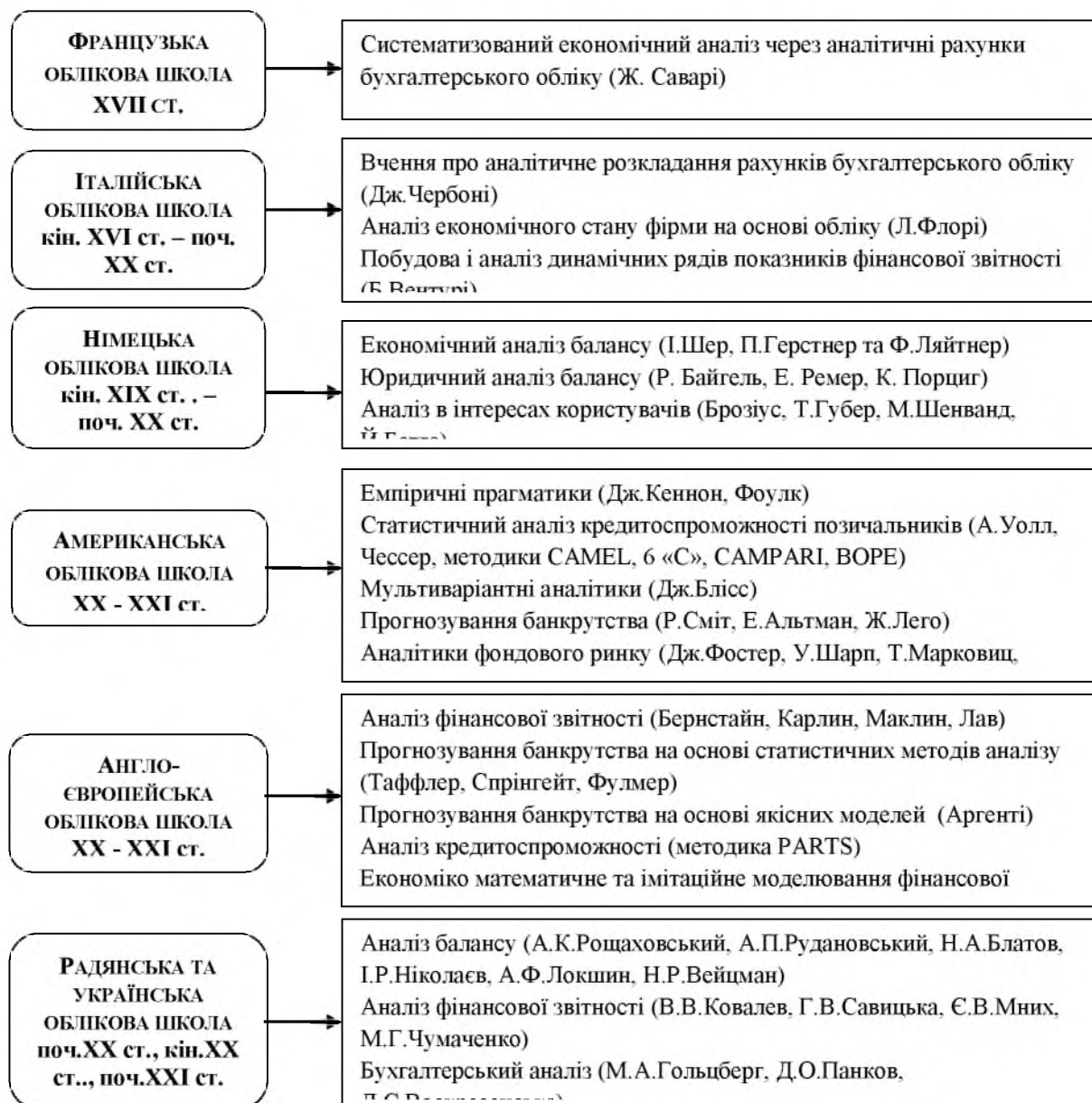

Рис.1. Наукові облікові школи та напрямки формування знань про аналіз облікової інформації

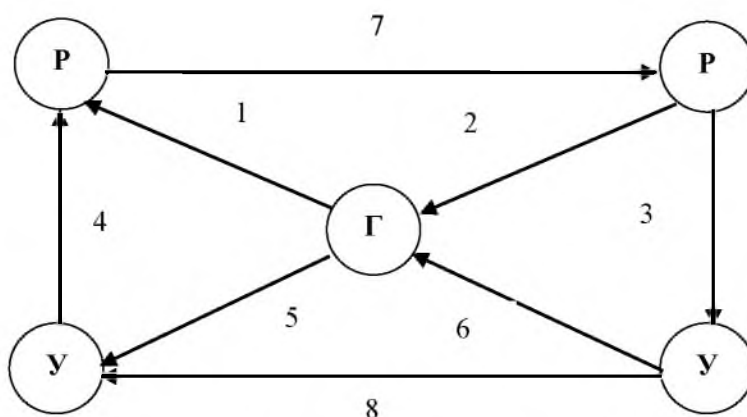
Джерело: розроблено автором на основі [2]

Метод бухгалтерського аналізу розкрито через теоретико-пізнавальні предметні категорії аналізу; науковий інструментарій аналізу; принципи організації аналітичних процедур. До ключових предметних категорій бухгалтерського аналізу віднесено: показники як числовий вираз змісту інформації про параметри діяльності підприємства; фактори як зміст інформації про причини змін ключових результативних показників діяльності; ризики як зміст інформації про рівень загроз фінансовій безпеці бізнесу суб'єкта господарювання. До наукового інструментарію бухгалтерського аналізу включено: верифікацію, формалізацію, порівняння, моделювання, параметризацію, елімінування, візуалізацію, екстраполяцію. Принципами виконання аналітичних процедур визначено: 1) цільову орієнтованість на інформаційні потреби користувачів; 2) обережність до змісту вхідної інформації; 3) програмування у напрямку ідентифікації локальних цілей аналізу та очікуваних результатів; 4) розгортання «від загального до часткового»; 5) оцінку «аномалій» через ідентифікацію та пояснення значних

відхилень показників; 6) системність індикаторів; 7) адекватність аналітичного інструментарію; 8) прийнятну точність в розрахунках; 9) акцентованість висновків; 10) критичність до результатів аналітичних процедур як незаперечних аргументів на користь прийняття управлінських рішень.

Згідно з неінституційною теорією, всі факти господарського життя можуть бути пояснені їх договірною природою, що впливає з обміну цінностями. Втім, у бухгалтерському обліку операції з обміну цінностями характеризуються господарськими оборотами. Представники економічного спрямування в теорії бухгалтерського обліку (Є.Є.Сіверс, Л. Гомберг, Н.А. Блатов, Ч.Гаррісон, Ф. Рей) закон двоїстості пояснювали саме поняттям міни (обміну цінностями). Відтак, всі цінності підприємства класифікувалися у три групи: речові (Р), грошові (Г) та умовні (як зобов'язання сплатити - власні або чужі - У), а всі обороти поділялися на вісім типів, що знайшли узагальнення у «квадраті професора Блатова» (рис.2).

- де 1 – обмін грошей на речові цінності (придбання виробничих запасів, основних засобів – процес постачання);
2 - обмін речових цінностей на гроші (збут готової продукції, одержання виручки від реалізації готової продукції – процес реалізації)
3 - обмін речових цінностей на умовні цінності, тобто на чужу обіцянку платежу (визнання дебіторської заборгованості за товарними операціями – процес реалізації, нарахування доходів);
4 - обмін умовних цінностей на речові цінності, тобто власна обіцянка платежу (визнання кредиторської заборгованості за товарними операціями – процес постачання);
5 - обмін грошей на умовні цінності (погашення кредиторської заборгованості);
6 - обмін умовних цінностей на гроші (погашення дебіторської заборгованості);
7 - обмін одних речових цінностей на інші речові цінності (виробництво готової продукції – процес виробництва);
8 - обмін одних умовних цінностей на інші умовні цінності (зміни в структурі процесу фінансування, одержання прав контролю економічних ресурсів)

Рис.2. Квадрат професора Блатова як теоретична основа розвитку бухгалтерського аналізу

Джерело: складено автором на основі [3, с.42]

В основу концепції бухгалтерського аналізу покладено ідею «квадрату професора Блатова», що передбачає відстеження змін у бізнес-діяльності за інформацією бухгалтерського обліку та фінансової звітності за вісьмома типами господарських оборотів цінностей. В авторському підході враховано договірну природу обміну цінностями, що відповідає вимогам неінституційної доктрини, та припущення безперервності господарських оборотів, що відповідає основоположному принципу складання фінансової звітності за міжнародними стандартами. Такий підхід генерує новий інформаційний продукт, корисний стейкхолдерам для посилення мотивації та стимулювання економічної поведінки при прийнятті рішень про

надання ресурсів та регулювання діяльності суб'єкта господарювання, поглиблює рівень їх поінформованості в частині оцінки перспектив збереження капіталу.

Список використаних джерел

1. Калабухова С.В. Аналітичне забезпечення управління суб'єктами підприємницької діяльності: автореф. дис. ... докт. екон. наук: 08.00.09. Київ, 2020. 40 с.
2. Соколов Я.В. Бухгалтерский учет: от истоков до наших дней: учебн. пособие. Москва: Аудит, ЮНИТИ, 1996. 638 с.
3. Блатов Н.А. Основы общей бухгалтерии. Ленинград: Экономическое образование, 1928. 536 с.

ЛУЧКО М.Р.

доктор економічних наук, професор

ЛІКАРЕНКО А.І.

магістр

Західноукраїнський національний університет,
м.Тернопіль, Україна

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Сучасні дослідження щодо теоретичних і практичних підходів до визначення сутності активів і їх окремих складових для цілей бухгалтерського обліку розглядається у працях наступних вітчизняних та зарубіжних науковців: Ф.Ф.Бутинець, О.Д. Василик, А.М. Герасимович, С.Ф. Голов, В.М. Костюченко, Я.Д. Крупка, М.В. Кужельний, С.О. Маслова, Є.А. Мізіковський, О.А. Опалов, В.М. Опарін, В.М. Пархоменко, О.А. Петрик, Ж. Рішар, Я.В. Соколов, В.В. Сопко.

Актуальність проблеми підвищення якості освіти зумовлена низкою внутрішніх і зовнішніх чинників. Кардинальні зміни у соціальному та економічному житті країни, невідповідність освіти потребам часу, ринку праці, інтересам та потребам особи можна віднести до внутрішніх чинників. Зовнішні чинники знаходяться, передусім, у площині глобальних інтеграційних процесів, які суттєво впливають на формування нових ціннісних орієнтирів життєдіяльності суспільства загалом та освіти зокрема.

Не дивлячись на наявність великої кількості наукових досліджень, система обліку у навчальних закладах потребує суттєвого вдосконалення, оскільки не надає повної та вичерпної інформації про діяльність установи її керівництву для прийняття збалансованих й ефективних управлінських рішень. Незважаючи на проведені дослідження, в економічній літературі проблеми організації бухгалтерського обліку в державного сектору економіки залишаються не вирішеними.

Головною умовою функціонування організації бухгалтерського обліку в державного сектору економіки є чітке дотримання єдиних положень у формуванні та систематизації облікової інформації. Однак, проходження інформації від етапу первинного обліку до підсумкового і остаточне формування якісної достовірної звітної інформації неможливі без визначення кола організаційних заходів щодо системи бухгалтерського обліку.

Необхідність розв'язання проблем, які пов'язані з фінансовим забезпеченням розвитку освіти, потребує запровадження нових підходів до залучення фінансових ресурсів, збільшення обсягів власних надходжень. Заклади освіти прагнуть розширити свої можливості щодо використання самостійно зароблених коштів, забезпечення автономії в питаннях формування та розподілу фінансових ресурсів. Спроможність закладів освіти успішно функціонувати, вчасно і в повному обсязі реалізовувати усі заплановані ними заходи визначає їх ефективність,